

*Zakon o radu,
Temeljni
kolektivni
ugovor,
Kolektivni
ugovor i
sudska praksa
daju za pravo
liječnicima
potraživati
dodatke na
plaću za
prekovremeni
rad jednako
kao za redovni
rad*

DODACI U PREKOVREMENOM RADU KOLEKTIVNI UGOVOR(I) I TRENUTNA SUDSKA PRAKSA

✍ DAVOR LAZIĆ, dipl. iur.

> GDJE ONDA NASTAJE PROBLEM?

Ono što se naizgled iz zakona i propisa čini jasno – što se sve može i na koji način kumulirati od dodataka na plaću – postaje značajno složenije kada se u obzir uzmu različita tumačenja KU/13 od strane Povjerenstva za tumačenje KU (čiji su zaključci u skladu s čl. 18. KU/13 obvezujući za sve ugovorne strane), a poglavito kada se u obzir uzme složena struktura isplatnih lista koje radnici/liječnici dobivaju iz Centralizira-

nog obračuna plaća (dalje u tekstu: COP). Naime, iz samih isplatnih lista iz COP-a nije uvijek moguće jasno razaznati radi li se o krivom izračunu plaća, a potom radi li se „samo“ o krivom izračunu dodataka na prekovremeni rad ili čak i o krivom izračunu osnovne plaće te uz ostavljanje otvorenom mogućnosti slobodnije interpretacije samih podataka od strane poslodavaca ili tvorca sustava takvog obračuna plaća, lako se dolazi do situacije u kojoj se radnicima/liječnicima u konačnici ne isplaćuje puni iznos plaće koji bi im po zakonu trebao pripasti.

TEMELJNI KOLEKTIVNI UGOVOR (NA SNAZI OD PROSINCA 2012.)

Temeljni kolektivni ugovor za službenike i namještenike u javnim službama („Narodne novine“, broj 141/12; dalje u tekstu: TKU) u čl. 54. st. 2. također jasno uređuje da će se osnovna plaća zaposlenika uvećati „za 8% ako zaposlenik ima znanstveni stupanj magistra znanosti, odnosno za 15% ako zaposlenik ima znanstveni stupanj doktora znanosti“.

> KAKO SE DOLAZI DO RJEŠENJA PROBLEMA?

Budući da liječnici nisu uspjeli svoja prava ostvariti mirnim putem u pregovorima s poslodavcima, određeni broj liječnika odlučio je ostvariti zaštitu svojih prava putem sudova koji u pogledu pitanja dodataka uz pomoć financijsko-knjigovodstvenih vještaka u velikoj većini slučajeva donose presude kojima zaštićuju prava radnika/liječnika, odnosno presudama nalažu poslodavcima isplatiti razliku nezakonito neisplaćenih dodataka na plaće za rad u prekovremenom radu, kao i isplatu svih drugih prethodno neisplaćenih dodataka.

> ŽUPANIJSKI SUD U BJELOVARU

Tako je primjerice Županijski sud u Bjelovaru u presudi iz veljače 2017., u odnosu na primjenu KU/13, ispravno zaključio da je prvostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo ocijenivši da liječnik, u slučaju kada mu KU daje istodobno pravo na isplatu više različitih dodataka, ima pravo na isplatu kumulativno svih dodataka po osnovama čl. 57. KU/13 zajedno s dodatkom za prekovremeni rad. Naime, u konkretnom predmetu sud je zauzeo stav da isplata dodataka za prekovremeni rad ne isključuje pravo liječnika na isplatu dodataka po osnovama čl. 57. KU/13 budući da liječnik, i kad radi prekovremeno, također radi u svojstvu radnika koji radi u otežanim uvjetima rada.

KOLEKTIVNI UGOVOR

(NA SNAZI OD PROSINCA 2013.)

Kolektivnim ugovorom za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja („Narodne novine“, broj 143/13 i 96/15; dalje u tekstu: KU/13), kojim se detaljno uređuju prava i obveze radnika u djelatnosti zdravstva i zdravstvenog osiguranja za koje se iz državnog proračuna osiguravaju sredstva u iznosu većem od pedeset posto troškova za plaće i druga materijalna prava radnika, jasno su definirani dodaci u prekovremenom radu. Članak 51. kaže:

“Osnovna plaća radniku uvećat će se:

- za rad noću 40%
- za rad subotom 25 %
- za rad nedjeljom 35 %
- za prekovremeni rad 50%
- za rad u drugoj smjeni 10%, ako radnik radi u smjenskom radu ili u turnusima (...)
- za rad u dane blagdana, neradnih dana utvrđenih zakonom i rad na dan Uskrsa, radnik ima pravo na plaću uvećanu za 150% (...)
- dodaci iz ovoga članka (...) međusobno se ne isključuju.”

KU/13 nadalje u člancima 57. i 58. jasno uređuje i kojim radnicima i na kojim radnim mjestima i poslovima u djelatnosti zdravstva i zdravstvenog osiguranja kod kojih postoje posebni uvjeti rada pripada pravo na dodatak na plaću, te kome će se i u kojem postupku osnovna plaća uvećati po osnovi položajnog dodatka.

Članak 59. KU/13 jasno uređuje i da zbog iznimne odgovornosti za život i zdravlje ljudi doktori medicine i doktori dentalne medicine ostvaruju dodatak na plaću u iznosu od 12% od osnovne plaće (koji je do rujna 2015. iznosio 10%).

> ŽUPANIJSKI SUD U ZAGREBU

U svibnju 2017. i Županijski sud u Zagrebu zaključio da je prvostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo ocijenivši da liječnik, kada mu KU/13 daje istodobno pravo na isplatu više različitih dodataka, ima pravo na isplatu kumulativno svih dodataka po osnovama čl. 57. KU/13 i osnovi čl. 59. KU/13 zajedno s dodatkom za prekovremeni rad. Naime, i u ovom slučaju Županijski je sud zaključio da isplata dodataka za prekovremeni rad ne isključuje pravo tužitelja/liječnika na isplatu dodataka budući da tužitelj/liječnik i kad radi prekovremeno također radi u svojstvu radnika koji radi u otežanim uvjetima rada i u svojstvu radnika sa položajnim dodatkom.

> ŽUPANIJSKI SUD U RIJECI

U odnosu na pravnu osnovu zahtjeva tužitelja u dijelu kojim traži isplatu neisplaćenog dijela bruto plaće za slobodan dan nakon odrađenog dežurstva subotom, nedjeljom i blagdanom, te način obračuna istog dodatka, Županijski sud u Rijeci istaknuo je da je odredbama čl. 60. st. 2. Kolektivnih ugovora identično propisano da radnik nakon odrađenog dežurstva subotom, nedjeljom i blagdanom ima pravo na jedan slobodan dan. Zaključkom broj 367 Zajedničkog povjerenstva za tumačenje ovih ugovora od 25. veljače 2010., na pitanje sindikata ulaze li prekovremeni sati u redovnu satnicu mjeseca kada se koriste kao slobodni dani, utvrđeno je da se taj slobodni dan ne evidentira i ne obračunava u osam plaćenih slobodnih sati.

Županijski sud u Rijeci u srpnju 2017. zaključio je stoga da iz Zaključka broj 367 ne proizlazi da se takav slobodan dan ne bi trebao platiti, već da se isti ne uračunava u satnicu prekovremenog rada, pri čemu je očita namjera stranaka bila izbjeći dvostruko honoriranje tog slobodnog rada po osnovi čl. 60. st. 3. KU 9/05 i 88/13, te po osnovi rada u prekovremnom radnom vremenu. Razlog je tomu

taj što radnici u djelatnosti zdravstva ostvaruju pravo na taj slobodni dan zbog prekovremenog rada koji ne ulazi u satnicu rada u tekućem mjesecu te se kao takav ne plaća, pa se radniku omogućuje da sate takvog prekovremenog neplaćenog rada pretvori u korištenje jednog slobodnog dana (plaćenog, premda se ne računa u radno vrijeme niti radnik na taj dan radi). Stoga se citiranim zaključkom Zajedničkog povjerenstva nastojala izbjeći situacija po kojoj bi se taj slobodni dan ponovno uračunavao u radno vrijeme, te moguće tumačenje da je radnik i na taj slobodni dan radio prekovremeno, zbog čega bi stekao dvostruko pravo na isplatu naknade za korištenje slobodnog dana te naknade za rad u prekovremenom radnom vremenu.

Nadalje je i Županijski sud u Rijeci u odnosu na primjenu KU/13 zaključio da je prvostupanjski sud pravilno primjenio materijalno pravo ocijenivši da liječnik, kada mu KU daje istodobno pravo na isplatu više različitih dodataka, ima pravo na isplatu kumulativno svih dodataka zajedno s dodatkom za prekovremeni rad. Naime, i ovaj je sud zaključio da isplata dodataka za prekovremeni rad ne isključuje pravo tužitelja na isplatu drugih dodataka budući da tužitelj i kad radi prekovremeno također radi u svojstvu radnika koji radi u otežanim uvjetima rada.

ZAKON O RADU

Zakon o radu („Narodne novine“, broj 93/14 i 127/17; dalje u tekstu: ZoR) poprilično je jasan: „Za otežane uvjete rada, prekovremeni i noćni rad te za rad nedjeljom, blagdanom ili nekim drugim danom za koji je zakonom određeno da se ne radi, radnik ima pravo na povećanu plaću.“ (čl. 94. ZoR-a). Zakonom o radu ujedno je uređeno da „ako je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ugovorom o radu, pravilnikom o radu, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivnim ugovorom ili zakonom, primjenjuje se za radnika najpovoljnije pravo“ (čl. 9. st. 3. ZoR-a).

> ŽUPANIJSKI SUD U OSIJEKU

Županijski sud u Osijeku također je, u kolovozu 2017., zaključio da je prvostupanjski sud pravilno presudio kada je kao osnovan prihvatio zahtjev za isplatu uvećane plaće zbog otežanih uvjeta rada za razdoblje od 1. prosinca 2013. i za prekovremene sate (primjenom članka 86. ZR/09, odnosno čl. 94. ZR/14, čl. 57. KU/13 na temelju utvrđenog broja prekovremenih sati), uvećanjem osnovne plaće za 25%. Nadalje je zaključio da je ispravan zaključak kojim je prihvaćen zahtjev liječnika za uvećanjem plaće za 10%, odnosno za iznos dodatka za odgovornost za život i zdravlje pacijenata prema čl. 59 KU/13. Utvrđeno je da je osnovan i zahtjev liječnika za isplatu uvećane plaće za znanstveno zvanje (doktorat znanosti) za sve sate rada, a ne samo redovni mjesečni fond sati. Tuženik je stoga neosnovano prigovarao da prvostupanjski sud nije primijenio odredbu čl. 51. st. 1. KU/13 prema kojoj se osnovna plaća radniku uvećava za 50% za prekovremeni rad, koja ne isključuje pravo na povećanje osnovne plaće po ostalim osnovama. Tako u konačnici tužitelju za prekovremene sate treba priznati dodatak na plaću subspecijalista primjenom čl. 86 ZR/09 kojim je propisano da se osnovna plaća uvećava i za prekovremeni rad (za 25% u konkretnom slučaju), a prema čl. 59 KU/13 i dodatak od 10% na osnovnu plaću zbog iznimne odgovornosti za život i zdravlje ljudi. Pravilno je stoga tužitelju dosuđeno uvećanje plaće i primjenom čl. 54. st. 2. TKU po kojoj se osnovna plaća uvećava za 8% za znanstveni stupanj magistra znanosti, odnosno 15% za znanstveni stupanj doktora znanost, a dodaci se prema čl. 54. st. 1. TKU-a međusobno ne isključuju pa dodatak za prekovremeni rad ne isključuje isplatu dodatka za znanstveni stupanj i prekovremene sate.

> ZAKLJUČAK

Detaljno analizirajući trenutnu sudsku praksu dolazimo do zaključka da liječnici, kada im KU daje istodobno pravo na isplatu više različitih dodataka, imaju pravo na isplatu kumulativno svih dodataka po osnovama čl. 57. KU/13 zajedno s dodatkom za prekovremeni rad, odnosno da pored dodatka od 50% za svaki odrađeni sat u prekovremenom radu liječnici ostvaruju i pravo na, ovisno o konkretnim situacijama, dodatke za odgovornost za život i zdravlje pacijenata te dodatke za znanstveno zvanje (magisterij ili doktorat), dodatke s osnove otežanih uvjeta rad i s osnove položajnog dodatka, za sve sate rada, a ne samo za redovni mjesečni fond sati.

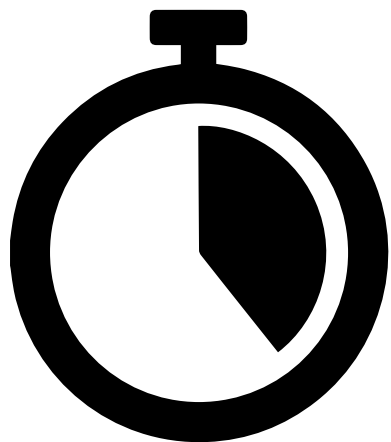
Također valja istaknuti i da Zakon o radu jasno uređuje da se, u slučajevima kada je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ugovorom o radu, pravilnikom o radu, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivnim ugovorom ili zakonom, primjenjuje ono za radnika najpovoljnije pravo, što znači da se na liječnike treba primjenjivati i zakoniti izračun plaća i dodataka na plaću.

Nastave li, stoga, poslodavci s ovakvim nezakonitim obračunom, i ukoliko pritom ne dođe do nekog neočekivanog zaokreta u sudskoj praksi, za očekivati je da će radnici/liječnici i ubuduće s jednakim uspjehom potraživati isplatu preostalih prethodno neisplaćenih dodataka, pozivajući se na Kolektivni ugovor i trenutno važeću sudsku praksu, što mogu zahvaliti neusklađenosti COP-a i isplatnih lista liječnika s njihovim ugovorima o radu, Kolektivnim ugovorima, odnosno relevantnim zakonima i propisima u RH.

Ujedno nam ostaje vjerovati i da neće biti (novih) pokušaja utjecaja na neovisnost pravosuđa i promjenu postojeće sudske prakse koja trenutno nedvojbeno ide u korist liječnicima, i to na načine koji nemaju uporište u zakonima i propisima niti imaju mjesta u sudskim postupcima.

KOMORINA POLICA OSIGURANJA PRAVNE ZAŠTITE MOŽE SE ISKORISTITI I U SPOROVIMA U VEZI S POGREŠNIM OBRAČUNOM PREKOVREMENIH SATI

Hrvatska liječnička komora (HLK) primila je brojne upite članova vezane za pravomoćne sudske presude u postupcima koji su se vodili između liječnika i poslodavaca radi obračunavanja plaća liječnika u sustavu Centralnog obračuna plaća (tzv. COP), a koje su ustanovile nepravilnosti na štetu liječnika.

Radi potpunog informiranja članova, olakšavanja donošenja odluke o eventualnom pokretanju sudskog postupka za zaštitu vlastitih radnih prava te u namjeri pružanja konkretne pomoći zainteresiranom članstvu HLK-a naglašavamo:

- osim pravomoćnih sudskih presuda u korist liječnika, o istom pitanju postoje i pravomoćne sudske presude u korist poslodavaca, odnosno protiv liječnika;
- savjetujemo Vam da **spor s poslodavcem nastojite riješiti mirnim putem** – dogovorom, a tek ako se takvo nastojanje pokaže neuspješnim razmislite o mogućnosti sudskog rješavanja spora;
- **važeca Komorina polica osiguranja pravne zaštite pokriva i troškove sudskih sporova vezanih uz radno pravo te s tim u vezi i postupaka radi pogrešno obračunatih plaća;**
- zbog specifičnosti radnog statusa i organizacije posla, među liječnicima postoje znatne razlike u iznosima kako osnovne plaće i dodataka na plaću tako i uvećane plaće kod prekovremenog rada;
- ne postoji mogućnost općenitog ili skupnog izračuna pogrešaka u obračunu plaća, već je **moguću pogrešku potrebno utvrditi ponaosob za svakog liječnika;**
- svaki liječnik ponaosob, na temelju spoznaja i saznanja o pogrešnom obračunu osnovne plaće, uvećane plaće kod prekovremenog rada i dodataka na plaću, treba odlučiti o eventualnom podnošenju tužbe protiv poslodavca;
- u slučaju podnošenja tužbe, tužbeni zahtjev treba se temeljiti na dokazima o pogrešno obračunatim plaćama odnosno prekovremenim satima i dodatcima na plaću koji se mogu utvrditi analizom odnosno **vještačenjem mjesečnih isplatnih obračunskih lista** koje svakom zaposleniku trebaju biti uručene po isplati mjesečne plaće.

Ako se liječnik - član HLK-a odluči podnijeti tužbu u predmetnim slučajevima, može aktivirati prethodno naznačenu policu pravne zaštite za članove HLK-a. U tom slučaju liječnici - članovi HLK-a mogu birati između dva načina korištenja ugovorene police pravne zaštite.

>NAČIN BR. 1:

- liječnik – osigurana osoba **prijavljuje mogući štetni događaj**, tj. nepravilan obračun plaće Hrvatskoj liječničkoj komori **do 15.ožujka 2018. isključivo na e-poštu: pravnazastita@hlk.hr**
- Komora obavještava Osiguratelja o predmetnim prijavama;
- daljnja komunikacija vezana uz predmet obavlja se samo između Osiguratelja i liječnika – osigurane osobe;
- liječniku se dodjeljuje odvjetnik isključivo s liste izabranih odvjetnika Osiguratelja;
- mogućnost utuživanja cjelokupnog perioda za koji se utvrdi da je tijekom istog liječnik bio zakinut u obračunu plaće;
- **polica osiguranja pravne zaštite pokriva troškove postupka za cjelokupan tuženi period**

> Dva načina zaštite pravnih interesa liječnika, u sporovima s poslodavcem u vezi s pogrešnim obračunom plaće, posredstvom Komorine police pravne zaštite

>NAČIN BR.2:

- liječnik – osigurana osoba nije ograničen vremenom prijave do 15.ožujka 2018., već **mogući štetni događaj**, tj. nepravilan obračun plaće Hrvatskoj liječničkoj komori **može prijaviti** u bilo koje vrijeme nakon navedenog datuma, **sve do 31.prosinca 2018. isključivo na e-poštu: pravnazastita@hlk.hr**
- Komora obavještava Osiguratelja o predmetnoj prijavi;
- daljnja komunikacija vezana uz predmet obavlja se samo između Osiguratelja i liječnika – osigurane osobe;
- liječnik odabire odvjetnika po vlastitom izboru (s liste izabranih odvjetnika Osiguratelja ili izvan nje);
- mogućnost utuživanja cjelokupnog perioda za koji se utvrdi da je tijekom istog liječnik bio zakinut u obračunu plaće;
- **polica osiguranja pravne zaštite pokriva troškove postupka razmjerno za 2018. godinu.**

